

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi

**EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA
KASZUBSKIEGO
POZIOM ROZSZERZONY**

DATA: **20 maja 2022 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **63**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐	dostosowania zasad oceniania.
--------------------------	----------------------------------

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1–12).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Możesz korzystać ze słowników językowych.

EMKK-R0-**100**-2205

Przeczëtòj tekst i wëkònòj zadania. Òdpòwiescë dôwòj blòs pò kaszëbskù.

Mateùsz Klebba

Lëdowé pòzwë taksonów grzëbów na Kaszëbach – grzëbë w domòcy kùlturze

Grzëbë są ù nas, Kaszëbów dëcht, wszãdze, nié le w lasach: w kaszëbsczi lëteraturze, mùzyce, a téż, mò sã rozmiec, w jestkù. Nen mòli nòród zëjący na pòlnowim sztrãdze Bòłtu bez stalata nauczil sã wëzwëskiwac grzëbë na wszelejaczé òrtë, np. jakno:

- trëcznã na robòczy [...],
- materiał do krzosaniò ògnia [...],
- materiał do òkadzaniò pszczołów [...].

Ò tim, jak wòżny plac westrzód Kaszëbów mają grzëbë, bëlno gòdò znóné kaszëbsczé przësłowié: *rëbë i grzëbë, to tak cos je dlò Kaszëbë* [...]. Szerok rozmiónò grzëbizna je kaszëbsczim symbolã swiãdë, z jaczim Kaszëbi mòcno sã identyfikują. Je to widzec we wielënie dowodów, w jaczich mòże pòtkac nadczidzci ò grzëbach. Piselë ò nich Jón Trepczik, Alojzy Bùdzysz, Jón Drzëdzón, Bòlesłòw Bòrk, Tomòsz Fópka ë skòpicą jinëch. Na bòkadnota je òsoblëwòscą rodnégò pisarstwa, a wierã mòże miec to swòje spòdlé a zòczãtk we wszechbëcym tegò dzëla rodë w zëcym ti tu nacje ju òd młòdectwa (grzëbitwë, jestkù). [...]

Stolemnò wiëchrëzna lasów na Kaszëbach spròwiò, że mómë dzysdnia pròwdzëwã bòkadosc pòzwów grzëbów. Òkróm nëch znónëch, na przëmiòr: brzezanów, bòrzanów, peperków, pòtrusów, gasków a pòlniców, kaszëbizna ùchòwa jész kòl 8 tësacy pòzwów (tikajacëch sã kòl 6 tës. gatënków taksonów) [...].

Bòkadosc pòzwów bëła dlò mie wiòldzim zaskòczeniem, kò na przëmiòr grzib, co sã pò pòlskù zwie *purchawka chropowata*, mò jednòsce kaszëbscziach mionów lëdowëch, a nie je to jész rekòrd. Są równak taczé taksonë, jaczé mają leno jednã pòzwã.

Wedle badérów, na przëmiòr Éwë Referowsczi-Chòdak, je to ju slédny czas na wëzwëskanié lëdowëch mionów grzëbiznë, jizë prawie ùmiérò òstatné pòkòlenié, dlò jaczégò ne pòzwë bëlë nòtërné, bò wej znóné òd dzecnëch lat [...].

Na spòdlim: M. Klebba, *Lëdowé pòzwë taksonów grzëbów na Kaszëbach – grzëbë w domòcy kùlturze*, „Pomerania” 2020, nr 6, s. 52–53.

Zadanié 1. (0–1)

Dokùnczë zdanié. Wëbierzë pasownã òdpòwiédz spòmiedz A–D.

W slédnym akapice autòr tekstu przëwòliwò pòzdrzatk Éwë Referowsczi-Chòdak, cobë

- A. pòdsëmòwac donëchczasną wiedzã ò kaszëbsczi grzëbiznie.
- B. zachãcëc lëdzy do zbiëraniò lëdowëch mionów grzëbów.
- C. pòcwierdzëc tezë, jaczé są zamklé w pòprzëdnëch akapitach tekstu.
- D. wëjasnic, skądka sã bierzã kaszëbsczé lëdowé pòzwë grzëbów.

Zadanie 2. (0–1)

Na spòdlim tekstu zapiszë gwòsnyma słowama, czemu aùtòr tekstu ùznòwò grzëbiznã za *kaszëbsczi symbòl swiadë*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–2)

a) W zdaniu *Stolemnò wiëchrzëzna lasów na Kaszëbach spròwiò, że mómë dzysdnia pròwdzëwã bòkadosc pòzwów grzëbów, òstało ùzëté słowò stolemnò*. Midzë pòdònyma słowama nalëzë synonim znankòwnika *stolemny*. Wëbierzë pasownã òdpòwiëdz spòmizdë A–D.

- A. mileczny
- B. robòcy
- C. ògromny
- D. pòmòcny

b) Pòdòj pòzwã pòstacë wzãti z kaszëbsczi kùlturë, òd jaczi znankòwnik *stolemny* òstòł ùsadzony.

.....

.....

Zadanie 4. (0–2)

Òszacuj, czë pòdòné zdania sã zgòdné z tekstã. Pòdczorchnij P (Pròwda), jezlë zdanié je zgòdné, F (Falsz) – jezlë je niezgòdné.

1.	Lëdze mieszkajãcy na Kaszëbach w równym stãpniu lubiã jesc grzëbë i rëbë.	P	F
2.	Niejedne gatënczi grzëbów majã w kaszëbsczim jãzëkù pò czilenòsce rozmajitëch pòzwów.	P	F
3.	W kaszëbsczi snòzi lëteraturze mòze nalezc dokazë w caòscë pòswiãconé grzëbóm.	P	F
4.	Grzëbë to dlò Kaszëbów nié blòs jòda, ale téz element kùlturë.	P	F

Zadanié 5. (0–2)

Jaczi stil reprezentéje pòdóny tekst? Wëbierzé pasowną òdpòwiédz spòmizdè A–D.

- A. ùrzãdowi stil
- B. artisticzny stil
- C. nòùkòwi stil
- D. pòpùlarnonòùkòwi stil

Pòdòj jednã jegò znankã.

.....

.....

Przeczëtòj tekst i wëkònòj zadania. Òdpòwiescè dôwòj blòs pò kaszëbskù.

Matéusz Bùllmann

Swiat z kònia wëdrzi jinaczi

„Nòwikszé szczescé na swiece na kónsczim lezi grzbiece” – tak sã gòdò. Żebè to sprawdzèc, mùszita spròbòwac. Na gwës z kónsczégò pùkla wszètkò wëdrzi jinaczi. Mómè nowi pòzdratk na znóné mòle czè kròjòbrazè. Mòżemè téż wjachac w place, gdzie ni piechti, ni autã sã nie dostóniemè. Czasã mòżemè sã pòczèc, jak na kòrtach znóny nama ksążczy.

Swiat, czej kón bël zwierzãcã ùżètkòwim, dôwno je miniony. Dzysò gòdò sã, że je to stwòrzenié towarzèszãcè abò spòrtowé. Chòc czasã je jesz czèc pòmion tamtèch czasów, czedè kón bël jak dzys auto, a prawie kòzdi pòtrafił chwacèc za lécczi [...].

Gbùr mùszòł sã lepi z kòniã rozmiec jak na przèmiòr prosti kùczer. Prawie przez to, jak wiele zortów robòtè mùszòł razã ze swòjà mërã robic. Mùszòł nié blòs pòwòdowac kònia léckama, ale téż tak sã z nim dogadac è jegò wèùczèc, żebè kón wiele rzeczy rozmiòł sòm abò blòs na głos człowieka. [...]

W wiele kòniarniach na Kaszëbach mòżemè sã ùczèc ridowaniégò. Ju gwës barzi drãgò je nalezc taczi plac, gdzie mòżemè jic na ùczbã kùczrowaniò. Chòc jak pòsznèkrowac, to sã naléze. To je czèsto co jinégò jak jachac na kòniu. Czãsto jò czèjã, że to doch je prosté. Kò sygnie sadnac fejn na wasążkù, złapac za lécczi è cygnac w lewò, prawò. [...]

Do tegò doch negò całégò kònia mùsz je przèrèchtowac. Tej le trzeba sã nauczèc, jak sã zakłòdò slã [...]. Mùsz je pòtrafic zapiac lécczi do jednégò kònia abò do dwùch [...]. Równak je to wszètkò do zrobieniégò, mùszimè le pamiãtac, że to je tak samò jak z ridowanim: mùsz sã tegò ùczèc, a nié blòs sadnac è jachac. Wprawè nawetka mòże mùszic miec wicy jak przè jachanim samim kòniã.

To je ta apartnosc. Midzè tim wëzwëskanim kònia „ùżètkòwim” è rekreacjowim. W tim pierszim to, co robimè, je naturalné, wchòdò w krew przez lata è pòkòlenia. [...] To drèdzé – téż mòże bëc snòżé, a mòże doprowadzèc do taczi wprawè jak no pierszé. Równak mùszic wiedzec, że to nie je blòs cos pòtrafic czè nié. To je cos wicy – dzél kùlturè è historii”.

M. Bùllmann, *Swiat z kònia wëdrzi jinaczi*, „Pomerania” 2018, nr 4, s. 40–41.

Zadanie 6. (0–1)

Dokńcz zdanie. Wybierz pasowną odpowiedz spośród A–D.

Slédny akapit má nòslédnà kòmpòzycyjną fòncjã:

- A. je zaprzékòwaniem zamkli w trzecym akapice tezè ò ùzètkòwim wèzwèskiwanim kònia.
- B. dôwò bòczènk na kòntrast midzè dwùma spòsobama wèzwèskaniò kònia, òmówionyma szerzi w akapitach 2–5.
- C. je kòntinuacjã zamkli w piątym akapice tezè, że do jachaniò kòniã trzeba sã przèrèchtowac.
- D. je nawleczeniem do pierszégò zdaniò tekstu: „Nòwikszè szczescé na swiece na kòńsczim lezi grzbiece”.

Zadanie 7. (0–1)

W slédnym akapice òstała ùzètò frazeòlogizna *cos wchòdò kòmùs w krew*. Wèjasni ji znaczenié w kònteksce przeczètónégò tekstu.

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Dokńcz zdanié. Wybierz pasownà odpòwiédz spośród A–D.

Ùzèté w teksce sòwa *doch, fejn, przèrèchtowac* sã

- A. neòlogiznama.
- B. zapòžèczeniama.
- C. żargòniznama.
- D. archajiznama.

Zadanie 9. (0–1)

Do pòdónèch sòwów dopiszè pò jednym antonimie:

wiele –

nalezc –

snòzi –

Zadanie 10. (0–1)

Gwónyma słowama zapiszë tezã zamkłą w drëdzim akapice.

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–20)

Przetłómaczë na pòlsczy jãzëk.

„Jòrmarczy są rozmajité. Nie róbtazë taczégò jòrmarkù – napòminô sã czasã kògò nipòcégò. Równak nié ò taczé jòrmarczy mie jidze, chòc na rzeklëna je baro pasownò do klimë, jakò je na tòrgach, jòrmarkach, a òsoblëwie tëch, jaczé mają wëznaczoné dnie w najich miastach i wsach. Ò nëch dównëch jòrmarkach jidze sã wiele dowiedzec, czëtajacë kaszëbską lëteraturã. [...] Słowò jòrmak przëwòliwò Remùsa – bòhatera arcëdokazu Aleksandra Majkòwsczégò, chtëren kanął ze swòją karadajką kòżdã razã w przedednie jòrmarkù, odpùstu abò i wiòldzégò swiãta midzë lëdztwã. Za czim òn tam wanoził, wszëtcë wiémë. [...] Mie interesëją prawie te òrganizowóné òd wiòldzégò swiãta, rôz w rokù. To sã wié [...], że przëzéróm sã wszëtczémù, równak nôbarzi szukóm na nich znanków kaszëbiznë.

F. Bòska-Bòrzëszkòwskò, *Na jòrmarkach...*, „Pomerania” 2017, nr 9, s. 20.

PRZEKŁÓD

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 12. (0–30)

Wëbierzë jeden temat i napiszë wëprócowanié.

Temat 1. Czë człowiek dzejający w pòjedinkã moze zmienić swiat? Rozważë problem na spòdlim pòdónégò tekstu i jinëch tekstów kùlturë. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówów.

Krësztòf Tusk

Zamészlenié nad Remùsã

Żécé i przigòdë Remùsa to roman Aleksandra Majkówsczegò, chtëren kòzdegò Kaszëbã mùszë zachãcëwac do refleksje ë dzejaniò. Zòczątk romana prowadzi naj w swiat Remùsa, chtërnégò lëdze mają za nié do kùńca mądregò. Nicht nie rozmieje, co nen człowiek robi. Òb czas czëtaniò wëòbrażënk ò Remùsu jakò taczim knòpie nierozëmnyim, ò jaczims hewò wanożnikù, chtëren rozdòwòł knézczi, zaczinò ùpadac, abë na kùńcu dozdrzeniała ùdba, że mało chto pòznòł sã na jegò wòrtnoce. Dzejanié Remùsa miało głãbòczi znaczeniã. [...] Jo, kò miòł w se dëcha Witosława, kaszëbsczegò ricerza. A téz ùkòzczi kaszëbsczi królewionczi cygnãłë gò do ti robòtë. Chòc bël òn leno ùbòdżim człowiekã, miòł wizjã, cobë przëwrócëc Kaszëbską do ji piërwòszny swietnoscé. Jak nen pasturk Dawid, chtëren sã biòtkòwòł za òjczëznã z Gòliatã i nad nim dobël. [...]

Remùs je testamentã Majkówsczegò, chtëren biòtkuje sã ò òdrodã kaszëbiznë. [...] Je to òpòwiesc ò głãbòczi ùdbie. Wiele symboliczni i òdnieserí. Sã tuwò swiatë równoleglé. Sã kawle fizycznë, chtërne sã miészają z kawlama metafizycznyma. Czasã mòzna pòmëslëc, że nen zëgar, co zjòdò czas, je jakbë kluczã do sparłãczeniò nëch swiatów. Taczi znak, symbol, chtëren je z bòkù, le mający swòje znaczenié. Nen zëgar jidze swòją stëgnã i òdmierzò czas kaszëbszczich kawlów, chtërnëch pilëje i przënãcywò do dzejaniò.

Je to roman ò Remùsu. Nicht nie wié, skądka òn je ë na kùńcu je pòdsztrichniãté, że pò pròwdze nicht nie wiedzòł richtich, jak wiòldżim człowiekã bël. [...] Kò nót je miec dzyrskòsc, wiarã i wid. Jemù samémù zabrakło ny wiarë, le chcącë naprawic swòje fele robił wkòł ti deje, a téz szukòł lëdzy, òsoblëwie młodëch, chtërny bël z wiarã twòrzëlë òdrodã [...].

[Remùs], jidącë za swòją wizjã, wanożi pò Kaszëbach, òbzérò i òpisywò z redotã, ale i ze smùtkã. Òbzérò zlé rzeczë, brak swiadë wëszëznów. Ni mòże zlëdac, że jegò królewionka jidze na zdënk. Ni mòże zdrzec, jak pan kaszëbsczi za radã Czernika sprzedòwò òjczëstã zemiã w cëzé rãce. [...] Trzeba pròcë wiele lëdzy, żebë zómk wëdwignãc na wiërzch.

Na spòdlim: K. Tusk, *Zamészlenié nad Remùsã*, „Zymk” 2021, s. 153–154.

Temat 2. Dokònòj przërównawczy interpretacji pòdònèch dokazów. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słowów.

Janusz Mamelsczi

Pielgrzimòwie

Za młodu
człowiek le do przòdkù bieził
i chwatkò piąt są wiedno w górã.
Chcòł wësok zańc, wcyg wëzi, wëzi,
bëc gwiondã, z głowã chòdzył w chmùrach.

Przed sobã widzòł leno drogã
na czëp i mòdré niebò wëzi.
Tim nie zaprzãtòł sobie głowë,
co dali, co za górã lezi.

Czej w latach
pòstąpił i w drodze,
doch stanął tam, na swòjim czëpie.
Tej strëchlòł i òsowiòł srodze
widzącë, że je kùńc na swiece.

Ters zaczął szëkac, wzerac, badac,
dokãdka jidã zemsczé drodżi.
Pòmału bãdze na dół schadac,
pòkãdka niesc gò bãdã nodżi.

Terò ju nie bãdze są spiesził.
Tej-sej na sztócëk sobie stanie.
Przësadnie so do kògòs, cëchò
na ùchò szepnie mù pëtanié:

A do cze nama ta wanoga?
I chto z nas pòjął wòrtnosc żëcò?
Czë ten, chto dlëgszã przeszedł drogã?
Czë ten, chto ji są barżi cesził?

J. Mamelsczi, *Gòdczi òb drogã do nieba*, Gdańsk 2019, s. 9.

Jaromira Labùdda

Droga

Jakùż jic w takã dòkã nòrtã swiata zabëtim,
W widze miesądza òbléc dzén znoszali i szari,
Manic òczë bòkadã w gwësny pùstoscë sprzëti,
Zdrzec, czë droga kamianò żądò krwiany òfiarë.

Jidą dnie ùcemiãdži, jidą noce wseczëcô,
Régą na zatracenié kroczi wiecznô pòchada.
Zemia jesz w cządach rokù wiedno bawi sã žëcym
I nie z gwòsnégò grzéchnù przindze nóm sã spòwiadac.

Skrété wëroczi swiata rządno przékùją snicóm,
Wòlò przed òdecknienim w zbiérnym grobie sã grzebie.
Dze je grańca, do chtërny trzeba duńc òcemicą?
Wiele trzeba miec piäkna, žebë nie zdradzëc siebie?

J. Labùdda, *Zwadë dëszë mòji*, Bolszewo 2014, s. 108.

(We wszystkich tekstach autorskich pisownię dostosowano do współczesnych zasad ortograficznych).

WYPRAWOWANIE
na temat nr.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dotted lines for writing.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabelę wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
wypowiedź argumentacyjna	A.	0 - 2 - 4 - 6		
	B.	0 - 2 - 4 - 6		
interpretacja porównawcza	A.	0 - 1 - 2 - 4		
	B.	0 - 3 - 6 - 9		
	C.	0 - 2		
	D.	0 - 1 - 2 - 3 - 4		
	E.	0 - 1 - 2		
	F.	0 - 2 - 3		
	G.	0 - 2 - 4		
	H.	0 - 2 - 3		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

